

Wojciech Radecki

Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Polska

ORCID: 0000-0002-9755-9235

Anna Zientara

Uniwersytet Warszawski, Polska

e-mail: a.zientara@wpia.uw.edu.pl

ORCID: 0000-0003-1841-5020

**USTAWOWE UJĘCIE PRZESTĘPSTWA ROZBOJU
W PRAWIE CZESKIM I SŁOWACKIM W PORÓWNANIU
DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W POLSKIM
KODEKSIE KARNYM**

**STATUTORY APPROACH TO THE ACT OF ROBBERY
IN THE CZECH AND SLOVAK LAW AS COMPARED
TO THE SOLUTIONS ADOPTED IN THE POLISH PENAL CODE**

Abstract

This article introduces readers to the regulation of the act of robbery in the Czech and Slovak penal codes. The solutions adopted in the Czech Republic and Slovakia have been presented by comparing them to the regulation of the act of robbery contained in the Polish Penal Code. The performed analysis showed that there are significant differences between the regulation of the act of robbery in the Czech Republic and Slovakia, and the solutions adopted in the Polish Penal Code. For example, the qualifying types of robbery were presented differently. Moreover, in the Czech Republic and Slovakia the act of robbery takes place already at the moment of conducting violence to seize property,

while in Poland it takes place at a later stage – with the actual seizure of someone else's property. What is already a robbery under Czech and Slovak law, is only an attempt according to the Polish Penal Code. The article also compares severity of penalties for robbery in Poland, the Czech Republic and Slovakia, and presents the options for liability of collective entities for robbery in these three countries.

KEYWORDS

robbery, penal code, seizure, violence

SŁOWA KLUCZOWE

rozbój, kodeks karny, zabór, przemoc

Przedmiotem niniejszego opracowania jest przedstawienie znamion przestępstwa rozbójcu¹ w trzech państwach Europy Środkowej – Czechach, Słowacji i Polsce. W artykule przeanalizowano przepisy słowackiego kodeksu karnego z 2005 r.², czeskiego kodeksu karnego z 2009 r.³ oraz polskiego kodeksu karnego z 1997 r.⁴. Trzon opracowania stanowi analiza przepisów słowackich i czeskich, a rozwiązania polskie ukazano na ich tle w aspekcie porównawczym. Zrezygnowano przy tym ze szczegółowej analizy polskich przepisów dotyczących rozbójcu, przyjmując, że są one dobrze znane.

---

¹ *Loupež* w języku czeskim, *lúpež* w języku słowackim.

² Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon; dalej: sTrZ. Jednocześnie wraz z kodeksem karnym został uchwalony nowy kodeks postępowania karnego – Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok. Czechosłowackie, czeskie i słowackie akty prawne powołuje się w ten sposób, że po literze „č” oznaczającej číslo (numer) następuje pozycja, pod którą akt został opublikowany w oficjalnym organie promulgacyjnym *Sbirka zákonů* w języku czeskim, *Zbierka zákonov* w języku słowackim, łamana przez rok pierwszej publikacji (bez względu na ewentualne późniejsze teksty jednolite) i zakończona literami Sb. (Czechosłowacja i Czechy) lub Z.z. (Słowacja), tj. skrótowcem organu promulgacyjnego.

³ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník; dalej: čTrZ. W odróżnieniu wszakże od Słowacji, w Czechach nie doszło do przyjęcia nowego kodeksu postępowania karnego, pozostał w mocy zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2345, z późn. zm.); dalej: k.k.

HISTORIA

Po rozpadzie Czechosłowacji na terytorium Słowacji i Czech początkowo obowiązywał czechosłowacki kodeks karny z 1961 r.⁵ W TrZ 1961 rozbój znajdował się wśród przestępstw przeciwko wolności w oddziale pierwszym rozdziału ósmego o przestępstwach przeciwko wolności i godności ludzkiej. Typ podstawowy rozbój (*loupež*) zawarty w § 234 ust. 1 w brzmieniu obowiązującym od 1991 r. został ujęty jako zastosowanie przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy w zamiarze zawładnięcia cudzą rzeczą, za co groziła kara pozbawienia wolności od lat 2 do 10. W ust. 2 przewidziano dwa typy kwalifikowane, zagrożone karą pozbawienia wolności od lat 5 do 12, ze względu na:

- a) popełnienie rozbój przez członka zorganizowanej grupy;
- b) spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub znacznej szkody.

Kolejny typ kwalifikowany z § 234 ust. 3, zagrożony karą pozbawienia wolności od lat 10 do 15, polegał na spowodowaniu rozbojem szkody w wielkim rozmiarze.

U progu lat 90. XX w. doszło do istotnych zmian w regulacji rozbój w prawie czechosłowackim. W 1990 r. do tzw. słowniczka z § 89 TrZ 1961 dodano nowy ust. 6, według którego przestępstwo było popełnione przemocą (*násilím*) także wtedy, jeżeli zostało popełnione na osobie, którą sprawca podstępem (*lstí*) doprowadził do stanu bezbronności. Ta zmiana została wywołana praktyczną potrzebą efektywniejszego ścigania zwłaszcza tych przypadków okradzionych pokrzywdzonych, którzy byli przedtem odurzeni środkiem usypiającym lub innym środkiem osłabiającym centralny system nerwowy, dodawanym z reguły do napojów alkoholowych. Przed nowelą z 1990 r. takie czyny popełniane najczęściej przez prostytutki były kwalifikowane jako kradzieże z § 247 TrZ 1961, po noweli należało je uznawać za przestępstwa rozbój⁶.

Po podziale Czechosłowacji w obu nowych państwach doprowadzono do nowelizacji § 234 TrZ 1961. W Republice Czeskiej do typu kwalifikowanego z ust. 3 dodano możliwość orzeczenia kary wyjątkowej (*výjimečný trest*) w postaci kary pozbawienia wolności ponad 15 do 25 lat albo kary dożywotniego pozbawienia wolności. Ponadto w Czechach od 1 stycznia 2002 r. w miejsce dotychczasowych wielokrotności miesięcznej płacy minimalnej przyjęto liczbowe wyznaczniki szkody: znacznej – minimum 500 000 koron czeskich, i szkody w wielkim rozmiarze – minimum 5 000 000 koron czeskich (znowelizowany § 89 ust. 11 TrZ 1961), co miało bezpośredni wpływ na kwalifikowane typy rozbój z § 234 ust. 2 lit. b (szkoda znaczna) i ust. 3 (szkoda w wielkim rozmiarze).

⁵ Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon; dalej: TrZ 1961.

⁶ J. Jelínek, Z. Sovák, *Trestní zákon a trestní řád. Poznamkové vydání s judikaturou*, Praha 2002, s. 249.

Zmiana typu kwalifikowanego rozboju zaszła także w prawie słowackim – ust. 2 w § 234 zmodyfikowano w ten sposób, że przewidywał nie dwa, lecz trzy typy kwalifikowane przez:

- a) popełnienie rozboju przez członka zorganizowanej grupy,
- b) popełnienie rozboju z bronią,
- c) spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub znacznej szkody.

Na Słowacji w TrZ 1961 pozostało zrelacjonowanie szkody do wielokrotności minimalnej płacy miesięcznej: od 100-krotności to szkoda znaczna, od 500-krotności to szkoda w wielkim rozmiarze, co przekładało się na typy kwalifikowane rozboju z § 234 ust. 2 lit. c (szkoda znaczna) i ust. 3 (szkoda w wielkim rozmiarze).

W 2005 r. uchwalono na Słowacji nowy kodeks karny, który wszedł w życie 1 stycznia 2006 r. i z licznymi zmianami nadal obowiązuje. W Czechach nowy kodeks uchwalono później – w 2009 r. Obowiązuje on od 1 stycznia 2010 r. do chwili obecnej.

Charakterystyczne jest, że autorzy zarówno czescy, jak i słowaccy z pełną konsekwencją posługują się terminem „rekodyfikacji” (a nie „kodyfikacji”) prawa karnego, zapewne w celu podkreślenia ciągłości i pokazania, że rozwiązania przyjęte w 2005 r. na Słowacji i w 2009 r. w Czechach nie oznaczają jakiegś „rewolucji” w prawie karnym, lecz są kontynuacją zmian, które zaczęły się już w grudniu 1989 r., kiedy została wydana pierwsza ustawa nowelizująca TrZ 1961, po czym nastąpiły kolejne, szczególnie intensywne w latach 1990–1991 i kontynuowane w następnych. Zmiany są oczywiście nader istotne, ale w odniesieniu do przestępstwa rozboju zostało utrzymane założenie, że jest to przestępstwo przede wszystkim przeciwko wolności, sama konstrukcja normatywna rozboju nie zmieniła się, inaczej wprawdzie zostały ujęte typy kwalifikowane, ale mimo zmian autorzy czescy i słowaccy szeroko sięgają do orzecznictwa sądowego z lat obowiązywania TrZ 1961.

Mając to wszystko na uwadze, zdecydowaliśmy się na kontynuowanie naszych rozważań w ten sposób, aby po zasygnalizowaniu założeń ideowych nowych rozwiązań i przedstawieniu *in extenso* obowiązujących przepisów, pewne maksymalnie skrótowe uwagi interpretacyjne – w odniesieniu do prawa polskiego – przedstawić już łącznie na tle obu kodeksów.

SŁOWACKI KODEKS KARNY Z 2005 R.

Ustawodawca słowacki przyjął w § 8 slTrZ formalną definicję przestępstwa jako czynu bezprawnego, którego znamiona są określone w tej ustawie, jeżeli ustawa ta nie stanowi inaczej. Końcowe zastrzeżenie wiąże się z przyjęciem tzw.

materiałnej korekty (*materialného korektivu*)⁷ formalnego pojęcia przestępstwa. Otóż według § 10 ust. 2 sTrZ nie stanowi występkę czyn, jeżeli ze względu na sposób jego wykonania i następstwa, okoliczności popełnienia, stopień zawinienia i pobudkę sprawcy jego waga jest nieznaczna (*je jeho závažnosť nepatrná*). Ale ta korekta dotyczy tylko występków, nie ma zastosowania do zbrodni.

Ustawodawca podzielił przestępstwa (*trestné činy*) na występkę (*prečiny*) i zbrodnię (*zločiny*). Według § 10 ust. 1 sTrZ występkę jest:

- a) przestępstwo popełnione nieumyślnie (z *nedbanlivosti*) lub
- b) przestępstwo umyślne, za które ta ustawa w części szczególnej przewiduje karę pozbawienia wolności z maksimum nieprzekraczającym 5 lat.

Według § 11 ust. 1 sTrZ zbrodnią jest przestępstwo umyślne, za które ustawa przewiduje karę pozbawienia wolności z maksimum przekraczającym 5 lat, ale zbrodnią jest także kwalifikowany umyślny występki, jeżeli w typie kwalifikowanym maksimum przekracza 5 lat (§ 11 ust. 2), a znamię kwalifikujące może być zawinione nieumyślnie. W § 11 ust. 3 ustawodawca słowacki wyróżnia zbrodnię szczególnie poważną (*obzvlášť závažný zločin*), którą jest zbrodnia zagrożona w dolnym progu karą co najmniej 10 lat pozbawienia wolności.

Idąc śladem sprawdzonym w kodeksie czechosłowackim z 1961 r., ustawodawca słowacki zamieścił znamiona przestępstwa rozboju w oddziale pierwszym „Przestępstwa przeciwko wolności” rozdziału drugiego „Przestępstwa przeciwko wolności i godności ludzkiej” części szczególnej sTrZ. Przepis ten przytoczymy *in extenso*:

§ 188 Lúpež

1) Kto przeciwko innemu użyje przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy w zamiarze zawładnięcia cudzą rzeczą, zostanie ukarany pozbawieniem wolności od lat 3 do 8.

2) Pozbawieniem wolności od lat 7 do 12 zostanie sprawca ukarany, jeżeli popełni czyn wskazany w ustępie 1:

- a) i bezpośrednio zagrozi nim życiu lub zdrowiu większej liczby osób,
- b) i wyrządzi nim większą szkodę,
- c) poważniejszym sposobem działania,
- d) wobec osoby chronionej, lub
- e) ze szczególnego motywu.

3) Pozbawieniem wolności od lat 10 do 15 zostanie sprawca ukarany, jeżeli popełni czyn wskazany w ustępie 1:

- a) i spowoduje nim ciężki uszczerbek na zdrowiu albo śmierć, lub
- b) wyrządzi nim znaczną szkodę.

4) Pozbawieniem wolności od lat 15 do 25 albo dożywotnim pozbawieniem wolności zostanie sprawca ukarany, jeżeli popełni czyn wskazany w ustępie 1:

⁷ J. Kolesár, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár – I. diel*, Praha 2010, s. 50.

- a) i wyrządzi nim szkodę wielkiego rozmiaru,
- b) i spowoduje nim śmierć większej liczby osób, lub
- c) jako członek niebezpiecznego zgrupowania.

Jak wynika z przewidzianych sankcji, rozbój jest zawsze zbrodnią (co wyklucza zastosowanie korekcy materialnej z § 10 ust. 2), przy czym rozbój kwalifikowany według ust. 3 lub 4 to zbrodnia szczególnie poważna. Uznanie rozbój za zbrodnię przesądza w myśl § 13 ust. 1 o karalności przygotowania do rozbój, za które wymierza się karę w granicach przewidzianych dla dokonania.

Za zbrodnię kwalifikowaną z § 188 ust. 4 można orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności, ale nie zawsze, lecz tylko przy spełnieniu przesłanek przewidzianych w § 47 ust. 1:

- a) wymierzenia takiej kary wymaga skuteczna ochrona społeczeństwa i
- b) nie ma nadziei, że można osiągnąć poprawę sprawcy wymierzeniem kary do 25 lat pozbawienia wolności,

a ponadto w myśl § 47 ust. 2, jeżeli sprawca był już za rozbój, choćby w stadium usiłowania, dwukrotnie skazany na bezwarunkowe pozbawienie wolności i zachodzą przesłanki z § 47 ust. 1 lit. a i b (zasada „trzy razy i dość”⁸); jeżeli one nie zachodzą, wymierza się karę 25 lat pozbawienia wolności, chyba że szczególne okoliczności się temu sprzeciwiają, ale nawet wtedy nie można wymierzyć kary poniżej 20 lat.

Jak wywodzi Darina Mašl’anyová w podręczniku, który ukazał się zaraz po wejściu w życie sTrZ, grupa przestępstw przeciwko wolności i godności ludzkiej była w poprzednim kodeksie zamieszczona w rozdziale ósmym części szczególnej. Po zmianach społeczno-politycznych po 1989 r. zaczął się też zmieniać kodeks karny, wieloma nowelami doszło do przeformułowania jego celu, stał się wyrazem hierarchii wartości w nowym społeczeństwie. Niezależnie od tego, że nowy kodeks nie wyznacza – w odróżnieniu od licznych projektów jego rekodyfikowanej postaci – wyraźnie swego celu, systematyka części szczególnej jest uporządkowana według znaczenia bądź wagi interesów, które chroni. Na czoło wysunęła się ochrona jednostki. Dlatego przestępstwa przeciwko wolności i godności ludzkiej znalazły się na drugim miejscu, zaraz po przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu z rozdziału pierwszego części szczególnej kodeksu⁹.

⁸ L. Tobiašová, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár – II, diel*, Praha 2011, s. 363.

⁹ D. Mašl’anyová, (w:) J. Ivor [a kolektiv], *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*, Bratislava 2006, s. 79.

CZESKI KODEKS KARNY Z 2009 R.

Kilka lat po Słowacji także Czechy zwieńczyły rekodyfikację nowym kodeksem karnym uchwalonym 8 stycznia 2009 r.¹⁰, który wszedł w życie 1 stycznia 2010 r. i nadal z wieloma zmianami obowiązuje.

Podobnie jak ustawodawca słowacki, także ustawodawca czeski przyjął formalną definicję przestępstwa. Według § 13 ust. 1 *čTrZ* przestępstwem (*trestným činem*) jest bezprawny czyn, który ustawa karna uznaje za karalny i który wykazuje znamiona wskazane w takiej ustawie. Do odpowiedzialności karnej za przestępstwo wymagane jest zawinienie umyślne, jeżeli ustawa karna nie stanowi wprost, że wystarczy zawinienie nieumyślne (*z nedbalosti*) – § 13 ust. 2.

Kodeks czeski nie zawiera wprost korekty materialnej, ale jej funkcję pełni zasada subsydiarności represji karnej ujęta w § 12 ust. 2 w ten sposób, że odpowiedzialność karną sprawcy i karno-prawne następstwa z nią związane można stosować tylko w przypadkach społecznie szkodliwych (*společensky škodlivých*), w których nie wystarczy pociągnięcie do odpowiedzialności według innego przepisu prawnego.

Klasyfikację przestępstw na występki (*přečiny*) i zbrodnie (*zločiny*) wprowadza § 14 ust. 1 *čTrZ*. W myśl ust. 2 występkami są wszystkie przestępstwa nieumyślne oraz te przestępstwa umyślne, za które ustawa karna przewiduje karę pozbawienia wolności z górną granicą do 5 lat. Stosownie do ust. 3 zbrodniami są wszystkie przestępstwa, które wedle ustawy karnej nie są występkami, przy czym zbrodniami szczególnie poważnymi (*zvlášť závažnými zločiny*) są te umyślne przestępstwa, za które ustawa karna przewiduje karę pozbawienia wolności z górną granicą wymiaru co najmniej 10 lat.

Znamiona przestępstwa rozboju zostały zamieszczone w rozdziale II (następującym bezpośrednio po przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu) części szczególnej zatytułowanym „Przestępstwa przeciwko wolności oraz prawom do ochrony osobistości, prywatności i tajemnicy korespondencji” (*Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství*) w oddziale 1. „Przestępstwa przeciwko wolności”. Odnosny przepis przytoczymy *in extenso*:

§ 173 Loupež

1) Kto przeciwko innemu użyje przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy w zamiarze zawładnięcia cudzą rzeczą, zostanie ukarany pozbawieniem wolności od lat 2 do 10.

2) Pozbawieniem wolności od lat 5 do 12 zostanie sprawca ukarany:

¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. W odróżnieniu wszakże od Słowacji, w Czechach nie doszło do przyjęcia nowego kodeksu postępowania karnego, pozostał w mocy zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

a) jeżeli popełni czyn wskazany w ustępie 1 jako członek zorganizowanej grupy,

b) jeżeli spowoduje takim czynem ciężki uszczerbek na zdrowiu,

c) jeżeli wyrządzi takim czynem znaczną szkodę, lub

d) jeżeli popełni taki czyn w zamiarze umożliwienia lub ułatwienia popełnienia przestępstwa terrorystycznego, przestępstwa finansowania terroryzmu (§ 312d) albo zagrożenia przestępstwem terrorystycznym (§ 312f).

3) Pozbawieniem wolności od lat 8 do 15 zostanie sprawca ukarany, jeżeli czynem wskazanym w ustępie 1 wyrządzi szkodę wielkiego rozmiaru.

4) Pozbawieniem wolności od lat 10 do 18 zostanie sprawca ukarany, jeżeli czynem wskazanym w ustępie 1 spowoduje śmierć.

5) Przygotowanie jest karalne.

W świetle § 14 ust. 3 cTrZ wszystkie cztery typy rozboju są zbrodniami szczególnie poważnymi. Wprowadzenie ust. 5 do § 173 było potrzebne, ponieważ zasadą § 20 ust. 1 jest, że przygotowanie jest karalne tylko wtedy, gdy przepis szczególny przewiduje karalność przygotowania, a więc inaczej niż na Słowacji, bo tam przygotowanie do zbrodni jest karalne zawsze (§ 13 slTrZ).

Umieszczenie rozboju w rozdziale o przestępstwach przeciwko wolności uzasadnił Pavel Šámal, jeden z twórców cTrZ, profesor prawa wykładowy nie tylko w Pradze, ale także w Bratysławie, jednocześnie sędzia czeskiego Sądu Najwyższego w Brnie. Wyjaśniając przedmiot ochrony § 173 cTrZ, wskazał, że przestępstwo rozboju ma dwa przedmioty (*dva objekty*). Przedmiotem ochrony jest zarówno wolność osobista, jak i mienie, którym sprawca chce zawładnąć, i dlatego z akcentem na ten na końcu wskazany interes chroniony (dobro prawne) większość zagranicznych kodeksów karnych umieszcza rozbój wśród przestępstw przeciwko mieniu. Jednak cTrZ zaliczeniem rozboju do przestępstw przeciwko wolności akcentuje zamach na wolność osobistą w znaczeniu wolności dysponowania w sferze majątkowej, który jest ważniejszy i dla charakterystyki rozboju decydujący¹¹.

ODNIESIENIA DO PRAWA POLSKIEGO

Jak widać, ustawodawca czeski i słowacki wzorem TrZ 1961 jako główny przedmiot ochrony wskazuje wolność, a nie mienie, jak czyni to polski kodeks karny¹². Wydaje się, że ta różnica wynika nie tylko z pewnej tradycji – nawiązania

¹¹ P. Šámal, (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník II. Zvláštní část. Komentář*, Praha 2012, s. 1728.

¹² Oczywiście rozbój z art. 280 k.k. posiada także tzw. uboczny przedmiot ochrony, którym są nietykalność, wolność, życie i zdrowie – por. P. Kardas, M. Dąbrowska-Kardas, (w:) A. Zoll (red.),

do rozwiązań przyjętych w poprzednich kodeksach, ale także z różnic w znamionach przestępstwa rozboju wskazanych w sTrZ i čTrZ oraz w polskim kodeksie. Istotą *lúpež* i *loupež* jest stosowanie przemocy lub groźby użycia przemocy w celu zawładnięcia cudzą rzeczą, natomiast rozbój w Polsce polega na kradzieży rzeczy przy zastosowaniu przemocy, groźby lub innego wskazanego sposobu działania. Samo zastosowanie przemocy w celu kradzieży bez zaboru rzeczy w Polsce byłoby tylko usiłowaniem rozboju, a w Czechach i na Słowacji zostanie uznane za jego dokonanie.

Jak wskazano wyżej, w Czechach i na Słowacji zarówno typ podstawowy, jak i kwalifikowane są zbrodniami. Tymczasem w Polsce tylko typ kwalifikowany jest zbrodnią, a typ podstawowy z art. 280 § 1 k.k. jest występkiem. Ta różnica między rozwiązaniem polskim oraz czeskim i słowackim wynika z przyjętej w tych krajach definicji zbrodni i występk. Według kwalifikacji przyjętej u naszych południowych sąsiadów, także art. 280 § 1 k.k. byłby zbrodnią. Istotną różnicą między regulacją polską oraz czeską i słowacką jest brak typu uprzywilejowanego, taki bowiem występuje tylko w Polsce w art. 283 k.k. (wypadek mniejszej wagi). Jednakże jako wypadek mniejszej wagi można zakwalifikować jedynie rozbój, który nie wypełnia znamion typu kwalifikowanego^{13, 14}.

W odróżnieniu od regulacji czeskiej i słowackiej, w Polsce przygotowanie do rozboju nie jest karalne. Wynika to z reguły, że w polskim prawie przygotowanie co do zasady nie jest karalne, a przepisy wprowadzające karalność tej formy stadialnej należą do rzadkości. W Czechach i na Słowacji przygotowanie karalne jest w większym zakresie.

PRZESTĘPSTWO ROZBOJU W TYPIE PODSTAWOWYM W PRAWIE SŁOWACKIM I CZESKIM, W PORÓWNANIU DO ROZWIĄZAŃ POLSKICH

Znamiona rozboju w § 188 ust. 1 sTrZ i § 173 čTrZ są identyczne: użycie przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy w zamiarze zawładnięcia cudzą rzeczą.

Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363, Warszawa 2016, s. 103, oraz L. Wilk, (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 222–316*, Warszawa 2013, s. 565.

¹³ P. Wiatrowski, *Znamiona rozboju kwalifikowanego*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 4, s. 78.

¹⁴ Oczywiście w sytuacji, gdy z uwagi na niski stopień społecznej szkodliwości nawet najniższa kara przewidziana w art. 280 § 2 k.k. będzie zbyt surowa, możliwe jest zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary na podstawie art. 60 § 2 k.k. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 maja 2016, II AKa 91/16).

Pojęcie przestępstwa popełnionego przemocą zostało zdefiniowane w § 122 ust. 7 sTrZ jako popełnione z użyciem przemocy fizycznej przeciwko integralności cielesnej innej osoby albo jeżeli zostało popełnione na osobie, którą sprawca podstępem doprowadził do stanu bezbronności, albo jeżeli sprawca użył przemocy na rzeczy należącej do innej osoby.

Ustawodawca czeski samej przemocy nie definiuje, pozostawiając jej wyjaśnienie nauce i orzecznictwu sądowemu, ograniczając się w § 119 cTrZ do wskazania, że przestępstwo jest popełnione przemocą także wtedy, jeżeli jest popełnione na osobie, którą sprawca wprowadził w stan bezbronności podstępem lub innym podobnym sposobem. Ustawodawca czeski (tak jak i słowacki) przejął konstrukcję wprowadzoną w 1990 r. do § 89 TrZ 1961 w nowym wtedy ust. 6, skierowanym przeciwko tzw. usypiaczkom (*uspávački*), tj. prostytutkom dosypującym klientom środki nasenne do alkoholu i następnie okradającym ich z gotówki, odzieży itp. Zdaniem komentatora, ocena takich czynów jako kradzieży nie oddawałaby charakteru i powagi przestępstwa (jego społecznej szkodliwości)¹⁵.

Według utrwalonego orzecznictwa sądowego, pochodzącego głównie jeszcze z okresu obowiązywania TrZ 1961, aprobowanego przez naukę prawa tak czeską, jak i słowacką, rozbój oznacza dokonany przemocą zamach na wolność decydowania człowieka połączony z zamiarem zawładnięcia cudzą rzeczą. Przez przemoc rozumie się użycie siły fizycznej dla przełamania lub uniemożliwienia stawianego lub oczekiwanego oporu. Nie jest warunkiem, aby napadnięty rzeczywiście stawiał opór, np. jest świadom fizycznej przewagi napastnika i z obawy przed dalszą przemocą oporu nie stawia. Przemoc może być skierowana tak na osobę, która ma rzecz przy sobie (obojętnie czy jest jej właścicielem bądź posiadaczem czy tylko dzierżycielem), jak i na inną osobę lub rzecz, jeżeli jest środkiem nacisku na wolę pokrzywdzonego. Groźba bezpośredniej przemocy jest z reguły wyrażana słownie, ale wystarczy działanie konkludentne, jeżeli z niego i innych okoliczności wynika jasno, że przemoc zostanie użyta natychmiast, jeżeli napadnięty nie podporządkuje się woli sprawcy, np. kilku napastników w nocy na odludziu obstąpi pokrzywdzonego i bez wyrażenia groźby zażądają wydania rzeczy¹⁶.

W Polsce pojęcie „przemocy” nie zostało zdefiniowane w kodeksie karnym. W doktrynie polskiego prawa karnego często wskazuje się definicję opracowaną przez T. Hanauska. Stanowi ona, że przemoc to „takie oddziaływanie środkami fizycznymi, które uniemożliwiają lub przełamując opór zmuszanego ma nie dopuścić do powstania lub wykonania jego decyzji woli, albo naciskając

¹⁵ P. Šámal, (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník I. Obecná část. Komentář*, Praha 2012, s. 1306–1307.

¹⁶ J. Herczeg, (w:) O. Novotný, R. Vokoun, P. Šámal [a kolektiv], *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*, Praha 2010, s. 93–94.

aktualnie wyrządzaną dolegliwością na jego procesy motywacyjne, nastawić te decyzje w pożądanym przez sprawcę kierunku”¹⁷.

W odróżnieniu od uregulowania rozboju w kodeksie czeskim i słowackim, polski ustawodawca jako znamię rozboju wskazuje nie przemoc, lecz posługuje się węższym pojęciem „przemoc wobec osoby”, jednocześnie wymagając, aby siła fizyczna sprawcy była ukierunkowana na inną osobę (niekoniecznie pokrzywdzonego)¹⁸, ale nie bezpośrednio na rzecz (tzw. przemoc pośrednia)¹⁹. Tym samym w przypadku siły fizycznej ukierunkowanej na rzecz kwalifikacja z art. 280 k.k. nie jest możliwa. Tymczasem w Czechach i na Słowacji jako rozbój będzie traktowane także użycie siły w stosunku do rzeczy. Jednakże jeszcze na gruncie TrZ 1961 w 1971 r. zapadło orzeczenie, według którego nieoczekiwane wyrwanie rzeczy z ręki nie jest jeszcze użyciem przemocy²⁰, ale jeżeli osoba napadnięta mocniej przytrzyma rzecz i sprawca rzeczą tą szarpie, przełamując opór, to jego czyn jest już rozbojem²¹. Analogicznie w polskiej judykaturze uznaje się, że nie ma mowy o rozboju, jeżeli doszło jedynie do wyrwania przedmiotu z ręki ofiary²². Przyjmuje się, że w takim przypadku nie dochodzi do przemocy wobec osoby, jest to oddziaływanie siłą fizyczną jedynie na rzecz²³. Jednakże, jeżeli dochodzi do wyszarpywania rzeczy z rąk ofiary, która ją przytrzymuje, broniąc przed zaborem, jest to w niektórych przypadkach uznawane za przemoc wobec osoby i kwalifikowane jako rozbój²⁴. W takich przypadkach dochodzi bowiem nie do nagłego wyrwania rzeczy, lecz mamy tu do czynienia z przełamywaniem oporu pokrzywdzonego sprzeciwiającego się zaborowi lub spowodowaniem u niego bólu.

¹⁷ T. Hanausek, *Przemoc jako forma działania przestępnego*, Kraków 1966, s. 65.

¹⁸ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1984 r., II KR 260/84; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 stycznia 2005 r., II AKa 244/04.

¹⁹ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 czerwca 2019 r., II AKa 137/19.

²⁰ W obowiązującym stanie prawnym byłaby to kradzież stypizowana w § 205 ust. 1 lit. d čTrZ bądź w § 212 ust. 2 lit. c slTrZ jako kradzież rzeczy, którą ma inna osoba na sobie lub przy sobie.

²¹ Orzeczenie czeskiego Sądu Najwyższego, 1 To 121/71, przytoczone przez F. Novotnego, (w:) F. Novotný [a kolektiv], *Trestní zákoník 2010. Stav k 1.4.2010. Komentář, judikatura, důvodová zpráva*, Praha 2010, s. 307.

²² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 czerwca 2013 r., II AKa 99/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 października 2003 r., II AKa 292/03.

²³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2002 r., III KKN 329/01.

²⁴ Sąd Apelacyjny w Krakowie z dnia 12 sierpnia 1999 r., II AKa 59/99; Sąd Apelacyjny w Katowicach z dnia 30 stycznia 2003 r., II AKa 513/02. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2009 r., IV KK 35/09, uznano, że „ciągnięcie za torebkę w celu jej zaboru z taką siłą, iż skutkuje ona upadkiem pokrzywdzonej, a następnie, ciągnięcie leżącej pokrzywdzonej po betonowym chodniku, i dalej przez krawężnik, jest użyciem siły fizycznej wobec pokrzywdzonej”. Odmienne uznano m.in. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 lutego 2001 r., II AKa 18/01, w sytuacji gdy sprawca zabrał pierścionek, odginając zaciśnięte palce pokrzywdzonej.

Pojęcie przemocy w prawie karnym czeskim i słowackim jest szersze niż w prawie polskim, obejmuje bowiem także doprowadzenie człowieka do stanu bezbronności. W Polsce doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności jest odrębną od przemocy formą oddziaływania na osobę wskazaną w art. 280 k.k. W rezultacie we wszystkich trzech porównywanych państwach jako rozbój kwalifikuje się doprowadzenie człowieka do stanu bezbronności, przy czym w Czechach i na Słowacji jest to zachowanie uznawane za przemoc, a w Polsce jest to odrębny od przemocy sposób działania sprawcy rozbój. W świetle prawa polskiego przypisanie sprawcy zachowania polegającego na doprowadzeniu człowieka do stanu bezbronności lub nieprzytomności następuje dopiero wtedy, gdy nie doszło do zastosowania wobec osoby przemocy lub groźby jej użycia²⁵. Oznacza to, że wywołanie stanu bezbronności czy nieprzytomności nie może być efektem oddziaływania na ofiarę przemocą, taki sposób zostanie bowiem zakwalifikowany jako przemoc.

W świetle prawa czeskiego i słowackiego rzecz, którą sprawca chce zawładnąć, musi być dla niego rzeczą cudzą. Taki sam wymóg mamy w Polsce. Jeżeli sprawca przemocą lub groźbą bezpośredniej przemocy zmierza do zawładnięcia rzeczą własną (np. taką, którą wcześniej użyczył pokrzywdzonemu), to dopuszcza się nie rozbój, lecz przestępstwa zmuszenia do działania, zaniechania lub znoszenia (*vydírání* – § 175 *čTrZ*, *vydieranie* – § 189 *slTrZ*)²⁶ także przestępstwa przeciwko wolności, ale zagrożonego w typie podstawowym łagodniejszą karą pozbawienia wolności: od 6 miesięcy do lat 4 w Czechach, a na Słowacji od lat 2 do 6. Także w Polsce takie zachowanie nie byłoby kwalifikowane jako rozbój, tylko jako przestępstwo z art. 191 k.k.²⁷. Ponadto w naszym kraju jako czyn z art. 191 k.k. zostanie zakwalifikowane także zachowanie polegające na stosowaniu przemocy w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności²⁸. W Polsce do zakwalifikowania czynu jako rozbój z art. 280 k.k. wymagane jest bowiem, aby sprawca działał w celu przywłaszczenia. Takiego celu nie można przypisać osobie, która zabiera cudzą rzecz niejako pod zastaw, aby wymusić na innej osobie zwrot długu²⁹. Ponadto przyjmuje się, że gdy osoba działa w celu zabezpieczenia lub zaspokojenia swoich roszczeń, to nie może się wzbogacić cudzym kosztem³⁰.

W Czechach i na Słowacji przez zawładnięcie rzeczą rozumie się uzyskanie możliwości swobodnego postępowania z rzeczą z wyłączeniem tego, kto ją dotychczas miał w swej mocy. Nie jest istotne, czy sprawca chciał sobie rzecz

²⁵ Zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1995 r., II KRN 120/95; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1980 r., Rw 410/80.

²⁶ D. Mašl'anyová, (w:) D. Mašl'anyová [a kolektiv], *Trestné právo hmotné*, Plzeň 2011, s. 232.

²⁷ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9 marca 2011 r., II AKa 19/11.

²⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1980 r., II KR 375/80; wyrok Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 29 listopada 2018 r., III KK 149/17.

²⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 czerwca 1998 r., II AKa 120/98.

³⁰ T. Oczkowski, (w:) R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 1678.

przywłaszczyć, czy oddać innej osobie, czy używać jej przejściowo, czy zniszczyć. Zawładnięcie rzeczą ma miejsce także wtedy, gdy osoba zagrożona pod wpływem groźby sama rzecz wyda³¹. Istotą groźby jako znamienia strony przedmiotowej rozboju jest, że przemoc będzie użyta natychmiast, jeżeli poszkodowany nie wyda rzeczy. Jeżeli przemoc miałaby być użyta w przyszłości, czyn nie byłby rozbojem, lecz przestępstwem z § 175 čTrZ lub § 189 slTrZ. Gdyby natomiast sprawca dokonał kradzieży (przywłaszczył sobie cudzą rzecz), a następnie użył przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy, aby utrzymać się w posiadaniu rzeczy, odpowiadałby za kradzież z § 205 ust. 1 lit. b čTrZ lub z § 212 ust. 2 lit. b slTrZ³².

Podobnie jest w Polsce – aby czyn zakwalifikować jako rozbój, przemoc musi być stosowana przed zaborem albo w jego trakcie. Użycie przemocy po kradzieży stanowi przestępstwo z art. 281 k.k. Przy czym tak jak w Czechach i na Słowacji, kradzież rozbójnicza w Polsce nie jest czynem zabronionym przepołowionym. Także na gruncie polskiego kodeksu karnego przyjmuje się, że z rozbojem mamy do czynienia zarówno wtedy, gdy sprawca sam zabierze rzecz, jak i wtedy, gdy w wyniku groźby pokrzywdzony sam wyda mu tę rzecz³³, jednakże zabór lub wydanie rzeczy musi nastąpić niezwłocznie, natychmiast³⁴. Zmuszenie pokrzywdzonego do rozporządzenia mieniem na przyszłość będzie stanowiło nie rozbój, a wymuszenie rozbójnicze z art. 282 k.k.³⁵.

Najistotniejsze w czeskiej i słowackiej koncepcji odpowiedzialności za rozbój jest to, że rozbój jest dokonany już z samym użyciem przemocy lub groźby bezpośredniego użycia przemocy w zamiarze rozbójniczym; nie jest potrzebne, aby sprawca zawładnął rzeczą. Nawet jeżeli po użyciu przemocy sprawca dobrowolnie

³¹ J. Jelínek, (w:) J. Jelínek [a kolektiv], *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*, Praha 2013, s. 578–579.

³² Wyjaśnić w tym miejscu trzeba, że kradzież jest przestępstwem przeciwko mieniu, otwierającym rozdział V części szczególnej čTrZ *Trestné činy proti majetku* i rozdział czwarty części szczególnej slTrZ. Zasadniczo kradzież jest przestępstwem dopiero wtedy, gdy sprawca wyrządza szkodę nie znaczną (*nikoliv nepatrnou*) – co najmniej 10 000 koron czeskich (§ 205 ust. 1 lit. a čTrZ), bądź szkodę małą (*malú škodu*) – ponad 266 euro (§ 212 ust. 1 slTrZ), za co w obu kodeksach grozi kara pozbawienia wolności do lat 2. Jeżeli szkoda była niższa, kradzież nie jest przestępstwem, lecz wykroczeniem z § 8 ust. 1 lit. a pkt 1 czeskiej ustawy o niektórych wykroczeniach (*Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích*) bądź z § 50 słowackiej ustawy o wykroczeniach (*Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch*). Natomiast § 205 ust. 1 lit. b–e čTrZ i § 212 ust. 2 lit. a–f slTrZ przewidują odpowiedzialność za kilka typów kradzieży zagrożonych taką samą karą pozbawienia wolności do lat 2, ale już bez względu na wysokość szkody, wśród nich właśnie ten przypadek, kiedy sprawca po dokonaniu kradzieży przemocą lub groźbą bezpośredniego użycia przemocy stara się utrzymać w posiadaniu skradzionego przedmiotu.

³³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1973 r., I KR 371/72.

³⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1978 r., VI KR N 133/78; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1982 r., IV KR 72/82.

³⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 1997 r., II KKN 298/96; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2017 r., II KK 346/17.

odstąpił od zrealizowania swego zamiaru zawładnięcia cudzą rzeczą, odpowiedzialność za rozbój nie zanika na podstawie § 21 ust. 3 čTrZ bądź § 14 ust. 3 slTrZ (w obu tych przepisach chodzi o dobrowolne odstąpienie od usiłowania), ponieważ przestępstwo już zostało dokonane³⁶. Na tym tle komentatorzy w ślad za orzecznictwem, zaliczają przestępstwo rozboju do kategorii tzw. przestępstw przedwcześnie dokonanych (*předčasně dokonanych trestných činů*)³⁷.

Jakie problemy mogą się tu pojawić, pokazał Jiří Herczeg na przykładzie wziętym z orzecznictwa, nieco zapewne podkoloryzowanym, aby je uwypuklić. Otóż szeregowca odbywającego służbę wojskową rzuciła dziewczyna. Postanowił popełnić samobójstwo, co dokładnie opisał w liście pożegnalnym. Zaplanował, że dokona napadu na wartownika z bronią, odbierze mu broń i nią się zastrzeli. Tak też uczynił, w nocy podszedł z tyłu do wartownika i uderzył go w głowę stalową rurką, nie czyniąc mu większej krzywdy, a kiedy wartownik odwrócił się do niego przodem i poprosił, aby go nie zabijał, szeregowiec odstąpił od zamiaru zabrania mu broni, po czym obaj poszli opić to wydarzenie w kantine. Zdaniem autora szeregowiec popełnił rozbój w postaci dokonanej (§ 173 ust. 1 čTrZ), ponieważ nie jest istotne, czy sprawca zmierzał do trwałego dysponowania zawładniętą rzeczą, a pobudką, że chciał zawładnąć rzeczą tylko po to, aby się zastrzelić, nie można zastąpić zamiaru wymaganego dla wypełnienia strony podmiotowej rozboju³⁸. Zapewne ma rację, jeśli wziąć pod uwagę samo brzmienie przepisu i stabilne orzecznictwo czeskiego Sądu Najwyższego, że przemoc lub groźba mniejszej intensywności jedynie zmniejszają stopień społecznej szkodliwości rozboju. Nawet wyjątkowo mała intensywność przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy nie jest powodem, dla którego czyn należałoby ocenić jako kradzież, a nie rozbój³⁹. W orzeczeniu oznaczonym sygnaturą 8 Tdo 102/2004 czeski Sąd Najwyższy powiada, że przestępstwa kradzieży i rozboju nie są współzależne w tym sensie, aby kwalifikacja zależała od intensywności przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy: nie jest tak, że przy mniejszej intensywności czyn jest kradzieżą, przy większej rozbojem; z użyciem przemocy zawsze jest rozbojem⁴⁰.

Niemniej jednak w literaturze wskazano na możliwość posłużenia się w sytuacjach skrajnie nadzwyczajnych zasadą subsydiarności represji karnej (§ 12 ust. 2 čTrZ) i ukarania sprawcy np. za wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne,

³⁶ J. Jelínek, (w:) J. Jelínek [a kolektiv], *Trestní právo...*, s. 579; D. Mašl'anyová, (w:) D. Mašl'anyová [a kolektiv], *Trestné právo...*, s. 232. Tak też wprost czeski Sąd Najwyższy (*Nejvyšší soud – NS*) w orzeczeniu oznaczonym sygnaturą 8 Tz 24/70 przytoczonym przez F. Novotného, (w:) F. Novotný [a kolektiv], *Trestní zákoník 2010...*, s. 307.

³⁷ P. Šámal, (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník II...*, s. 1741; L. Tobiášová, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon...*, II, s. 362.

³⁸ J. Herczeg, (w:) O. Novotný, R. Vokoun, P. Šámal [a kolektiv], *Trestní právo...*, s. 97.

³⁹ Wyrok czeskiego Sądu Najwyższego oznaczony sygnaturą 7 Tz 13/67, przytoczony przez F. Novotného, (w:) F. Novotný [a kolektiv], *Trestní zákoník 2010...*, s. 305.

⁴⁰ Za F. Novotným, (w:) F. Novotný [a kolektiv], *Trestní zákoník 2010...*, s. 310.

a jeśli tego nie da się uczynić, to można sięgnąć do instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary pozbawienia wolności w myśl § 58 čTrZ⁴¹.

W prawie słowackim niemożliwe jest zastosowanie korekty materialnej z § 10 ust. 2 slTrZ, ponieważ jest ona ograniczona do występków, a rozbój jest zawsze zbrodnią⁴².

W Polsce dokonanie rozboju następuje dopiero w momencie zaboru rzeczy, tj. pozbawienia pokrzywdzonego władztwa nad rzeczą i objęcia tej rzeczy we władanie przez sprawcę⁴³. Dlatego samo zachowanie wskazane w prawie czeskim i słowackim jako dokonanie rozboju, tj. zastosowanie przemocy w celu zawładnięcia rzeczą, w Polsce zostanie zakwalifikowane jedynie jako usiłowanie rozboju.

Podobnie jak u naszych południowych sąsiadów, także w Polsce obecnie nie ma znaczenia dla kwalifikacji czynu jako rozboju intensywność zastosowanej przemocy, musi ona co najmniej polegać na naruszeniu nietykalności cielesnej⁴⁴. Również w przypadku groźby nie wymaga się, aby wywoływała ona u pokrzywdzonego szczególny stan zagrożenia⁴⁵. W orzecznictwie przyjmuje się, że musi ona jednak wywoływać uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona⁴⁶.

Rozwiązując na gruncie prawa polskiego podany wyżej kasus J. Herczega o porzuconym przez dziewczynę szeregowcu planującym samobójstwo, widzimy ogromną różnicę między prawem polskim a czeskim i słowackim. Art. 280 k.k. wymaga, aby zabór mienia nastąpił w celu przywłaszczenia, co wynika z użytego w tym przepisie znamienia „kradnie”. Zamiar przywłaszczenia rozumiany jest jako wola trwałego włączenia cudzej rzeczy do własnego majątku⁴⁷, rozporządzania tą rzeczą jak własną (*animus rem sibi habendi*)⁴⁸. Szeregowiec z kazusu chciał dokonać zaboru broni tylko w celu krótkotrwałego użycia jej w postaci oddania samobójczego strzału. Trudno zatem przypisać mu zamiar przywłaszczenia. Jego zachowanie na gruncie polskiego prawa powinno zostać zatem zakwalifikowane jako usiłowanie przestępstwa z art. 358 § 2 k.k., tj. jako przestępstwo indywidualne (może je popełnić tylko żołnierz) samowolnego zabrania broni, amunicji, materiału wybuchowego lub innego środka walki przez żołnierza, zagrożone

⁴¹ P. Šámal, (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník II...*, s. 1730.

⁴² H. Stiffel, (w:) O. Samaš, H. Stiffel, P. Toman, *Trestný zákon. Stručný komentár*, Bratislava 2006, s. 382.

⁴³ L. Wilk, (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki (red.) *Kodeks...*, s. 577; P. Kardas, M. Dąbrowska-Kardas, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks...*, s. 107; M. Gałązka, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 1277.

⁴⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2017 r., III KK 222/16.

⁴⁵ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 października 2018 r., II AKa 248/18.

⁴⁶ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 10 marca 2015 r., II AKa 43/15; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 r., II AKa 23/12.

⁴⁷ P. Kardas, M. Dąbrowska-Kardas, (w:) A. Zoll (red.) *Kodeks...*, s. 56–57.

⁴⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., V KK 316/03.

karą od 1 roku do 10 lat pozbawienia wolności. Ponieważ niedoszły samobójca uderzył strażnika w głowę, ale nie doszło do uszkodzenia ciała, porzuconemu przez dziewczynę żołnierzowi można przypisać także przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej z art. 217 k.k. w formie dokonania, które ścigane jest z oskarżenia prywatnego. Jednakże na etapie usiłowania (próby zabrania rzeczy) doszło do dobrowolnego odstąpienia od dokonania w rozumieniu art. 15 § 1 k.k. W związku z powyższym żołnierz nie podlegałby karze za usiłowanie przestępstwa z art. 358 § 2 k.k. Możliwa byłaby tylko odpowiedzialność za przestępstwo z art. 217 k.k., gdyż zostało ono już dokonane.

Przy czym należy zauważyć, że sytuacja tego żołnierza nie zmieniałaby się znacząco, nawet gdybyśmy przypisali mu stosowanie przemocy w postaci uderzenia wartownika w głowę w celu przywłaszczenia. W takim bowiem przypadku mielibyśmy do czynienia jedynie z usiłowaniem rozbój, bowiem nie doszło do zawładnięcia rzeczą, ale z uwagi na realizację warunków czynnego żalu (art. 15 § 1 k.k.) nie podlegałby on za to karze. Również w takim przypadku możliwa byłaby odpowiedzialność jedynie za dokonanie przestępstwa z art. 217 k.k.

KWALIFIKOWANE TYPY ROZBOJU W PRAWIE SŁOWACKIM I CZESKIM W ODNIESIENIU DO PRAWA POLSKIEGO

Przepisy § 173 ust. 2–4 čTrZ oraz § 188 ust. 2–4 slTrZ przewidują całą gamę następstw i okoliczności kwalifikujących przestępstwo rozbój. Można je ująć jako kwalifikacje drugiego (§ 173 ust. 2 čTrZ, § 188 ust. 2 slTrZ), trzeciego (§ 173 ust. 3 čTrZ, § 188 ust. 3 slTrZ) i czwartego (§ 173 ust. 4 čTrZ, § 188 ust. 4 slTrZ) stopnia i podzielić na odnoszące się do:

- następstw dla życia i zdrowia ludzi (§ 173 ust. 2 lit. b i ust. 4 čTrZ oraz § 188 ust. 2 lit. a, ust. 3 lit. a i ust. 4 lit. b slTrZ);
- wysokości wyrządzonej szkody (§ 173 ust. 2 lit. c i ust. 3 čTrZ oraz § 188 ust. 2 lit. b, ust. 3 lit. b i ust. 4 lit. a slTrZ);
- działania w zorganizowanej grupie (§ 173 ust. 2 lit. a čTrZ oraz § 188 ust. 2 lit. c w zw. z § 138 ust. 1 lit. i slTrZ oraz § 188 ust. 4 lit. c slTrZ);
- działania z bronią (§ 188 ust. 2 lit. c w zw. z § 138 lit. a slTrZ);
- osoby pokrzywdzonej (§ 188 ust. 2 lit. d slTrZ);
- motywu sprawy (§ 188 ust. 2 lit. e slTrZ);
- powiązania z terroryzmem (§ 173 ust. 2 lit. d čTrZ, a po części także § 188 ust. 2 lit. d w zw. z § 140 lit. d slTrZ).

TYPY KWALIFIKOWANE Z UWAGI NA NASTĘPSTWA DLA ŻYCIA I ZDROWIA LUDZI

Jeśli chodzi o następstwa dla życia i zdrowia ludzi, to ustawodawca czeski ujmuje je jako materialne zmiany w rzeczywistości: spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu [§ 173 ust. 2 lit. b *čTrZ*; to pojęcie zostało wyjaśnione w § 122 ust. 2 *čTrZ* w ten sposób, że przez ciężki uszczerbek na zdrowiu rozumie się tylko poważne zaburzenie zdrowia (*vážná porucha zdraví*) lub inne poważne zachorowanie (*jiné vážné onemocnění*), po czym nastąpiło taksatywne wyliczenie: okaleczenie, utrata lub istotne obniżenie zdolności do pracy, porażenie kończyny, utrata lub istotne osłabienie funkcji narządu zmysłów, oszpecenie, wywołanie poronienia lub śmierci płodu, męczące cierpienia, długotrwałe zaburzenie zdrowia] lub śmierć (§ 173 ust. 4 *čTrZ*). Ustawodawca słowacki ujmuje je natomiast jako zmianę sytuacyjną (§ 188 ust. 2 lit. a *slTrZ* – bezpośrednio zagrożenie życia lub zdrowia większej liczby osób; z § 143 *slTrZ* wiemy, że chodzi o co najmniej 3 osoby) lub materialną (ciężki uszczerbek na zdrowiu lub śmierć – § 188 ust. 3 lit. a *slTrZ*, oraz śmierć co najmniej 3 osób – § 188 ust. 4 lit. b *slTrZ*; słowacka definicja ciężkiego uszczerbku na zdrowiu z § 123 *slTrZ* nie różni się co do istoty od czeskiej). Ciężki uszczerbek na zdrowiu może być objęty umyślnością lub nieumyślnością, natomiast śmierć już tylko nieumyślnością, ponieważ umyślne spowodowanie śmierci w zamiarze zawładnięcia rzeczą jest zabójstwem z § 140 *čTrZ* albo zabójstwem z premedytacją z § 144 *slTrZ* lub zabójstwem z § 145 *slTrZ* we wszystkich wariantach bez zbiegu z rozbojem, który to zbieg orzecznictwo i doktryna wykluczają⁴⁹.

TYPY KWALIFIKOWANE Z UWAGI NA WYSOKOŚĆ WYRZĄDZONEJ SZKODY

Znamiona kwalifikujące, odnoszące się do szkody, są w pełni skwantyfikowane. Obecnie⁵⁰ gradacja szkód według § 138 ust. 1 *čTrZ* przedstawia się tak:

- nie nieznaczna (*nikoli nepatrná*) – co najmniej 10 000 koron czeskich;
- niemała (*nikoli malá*) – co najmniej 50 000 koron czeskich;

⁴⁹ P. Šámal, (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník II...*, s. 1733; L. Tobiášová, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon...*, II, s. 365.

⁵⁰ Opisany wyżej stan prawny odnośnie do gradacji szkód podaliśmy w brzmieniu obowiązującym od 1 października 2020 r. Wtedy weszła w życie nowelizacja *čTrZ* (ustawa z dnia 22 lipca 2020 r., Zákon č. 333/2020 Sb.), która w każdym przypadku dwukrotnie podwyższyła granice wysokości szkody. Wcześniej np. szkoda niemała wynosiła co najmniej 25 000 koron, a szkoda znaczna – co najmniej 500 000 koron.

- większa (*větší*) – co najmniej 100 000 korun českých;
- znaczna (*značná*) – co najmniej 1 000 000 korun českých;
- wielkiego rozmiaru (*velkého rozsahu*) – co najmniej 10 000 000 korun českých⁵¹.

Gradacja szkód według § 125 ust. 1 sTrZ przedstawia się tak:

- mała (*malá*) – ponad 266 euro, tj. co najmniej 266 euro i 1 cent;
- większa (*větší*) – co najmniej 2660 euro;
- znaczna (*značná*) – co najmniej 26 600 euro;
- wielkiego rozmiaru (*velkého rozsahu*) – co najmniej 133 000 euro.

Rozbój kwalifikowany z § 173 ust. 1 lit. c TrZ wiąże się więc z wyrządzeniem szkody w wysokości co najmniej 1 000 000 korun, a z § 173 ust. 3 TrZ – co najmniej 10 000 000 korun; rozbój kwalifikowany z § 188 ust. 2 lit. b sTrZ wiąże się z wyrządzeniem szkody w wysokości co najmniej 2660 euro, z § 188 ust. 3 lit. b sTrZ – co najmniej 26 600 euro, z § 188 ust. 4 lit. a sTrZ – co najmniej 133 000 euro.

Jeżeli sprawca rzecz, którą zawładnął, przywłaszcza sobie, to ocena jest prosta: szkodę wyraża wartość rzeczy. Ocena jest bardziej złożona, jeżeli zamiarem sprawcy było jedynie krótkotrwałe korzystanie z rzeczy, np. z pojazdu mechanicznego. Wartość tego pojazdu nie jest wyznacznikiem szkody, ale jeżeli sprawca doprowadzi np. do wypadku drogowego, to szkoda powstała w wyniku wypadku wyznacza szkodę także w rozumieniu przepisów o rozboju kwalifikowanym⁵².

Wysokość szkody ma istotne znaczenie przy ocenie usiłowania rozboju. Jeśli zważyć, że rozbój jest przestępstwem dokonanym z chwilą użycia przemocy lub groźby bezpośredniej przemocy, to pole usiłowania okazuje się dość wąskie. W piśmiennictwie jako przykład usiłowania rozboju podaje się groźbę bezpośredniego zastosowania przemocy skierowaną do pokrzywdzonego, który śpi i się nie obudził, wobec czego groźba do niego nie dotarła⁵³. Znacznie bardziej złożona jest ocena, kiedy sprawca w zamiarze wyrządzenia znacznej szkody dokonuje rozboju, ale szkoda okazuje się mniejsza. Jiří Jelínek ilustruje to przykładem udanego napadu na sprzedawcę, który odnosił utarg do banku, przy czym sprawca był przekonany, że w torbie musi znajdować się co najmniej pół miliona korun, a w rzeczywistości było w niej tylko 400 000 korun. Zdaniem autora sprawca odpowiada za usiłowanie przestępstwa z § 173 ust. 2 lit. c TrZ⁵⁴. Podobny pogląd prezentuje Jiří Herczeg, dodając, że ponieważ chodzi o jeden czyn, przeto

⁵¹ Średni kurs korony w sierpniu 2021 r. wynosił 0,18 złotego.

⁵² L. Tobiášová, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon...*, II, s. 361.

⁵³ J. Jelínek, (w:) J. Jelínek [a kolektiv], *Trestní právo...*, s. 580.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 579. Autor ten wskazany wyżej przykład podaje według stanu prawnego obowiązującego przed nowelizacją dokonaną ustawą Zákon č. 333/2020 Sb., która dwukrotnie podniosła granice wysokości szkody w gradacji wskazanej w § 138 ust. 1 TrZ. W obecnym stanie prawnym należy przyjąć, że sprawca był przekonany, że w torbie znajduje się 1 000 000 korun, a w rzeczywistości było tylko 800 000 korun.

prawkłową kwalifikacją prawną jest § 173 ust. 1, 2 lit. c cTrZ, a przestępstwo jest po części dokonane, po części usiłowane⁵⁵.

TYPY KWALIFIKOWANE Z UWAGI NA DZIAŁANIE W ZORGANIZOWANEJ GRUPIE

Kolejnym znamieniem kwalifikującym jest działanie w grupie, przy czym § 173 ust. 2 lit. a cTrZ posługuje się zwrotem, że sprawca działa *jako člen organizované skupiny*, § 188 ust. 2 lit. e slTrZ posługuje się znamieniem kwalifikującym poważniejszego sposobu działania (odrębnie wyjaśnionym w § 138 ust. 1 slTrZ), co nakazuje uznać, że jest nim popełnienie przestępstwa *organizovanou skupinou* (§ 138 ust. 1 lit. i slTrZ), natomiast § 188 ust. 4 lit. c slTrZ posługuje się zwrotem, że sprawca działa *ako člen nebezpečného zoskupenia*. W tym różnicowaniu znajduje wyraz odmienne podejście obu ustawodawców do kwalifikacji działania w grupie. Kodeks czeski nie zawiera definicji zorganizowanej grupy, jedynie § 42 lit. o cTrZ nakazuje jako okoliczność obciążającą traktować to, że sprawca działa jako *organizator* (jedna z form uczestnictwa w przestępstwie polegająca na wymyśleniu przestępstwa lub kierowaniu nim – § 24 ust. 1 lit. a cTrZ), *člen organizované skupiny* lub *člen spolčení*. Tych dwóch pojęć kodeks nie definiuje, pozostawiając to nauce i orzecznictwu. František Pury, powołując się na dwa orzeczenia Sądu Najwyższego zapadłe w okresie obowiązywania TrZ 1961, wywodzi, że zorganizowaną grupą jest związek co najmniej 3 karnie odpowiedzialnych osób, w którym przeprowadzono określony podział zadań między nimi, w konsekwencji czego jego działanie wyznacza planowość i skoordynowanie, co zwiększa prawdopodobieństwo skutecznego popełnienia przestępstwa, a tym samym jego szkodliwość i wagę; zorganizowana grupa nie musi mieć charakteru trwałego. W odróżnieniu od zorganizowanej grupy *spolčení* to wyraźne lub milczące porozumienie dwóch lub więcej osób o popełnieniu pojedynczego przestępstwa⁵⁶. Trzeba zauważyć, że działanie w grupie jest okolicznością kwalifikującą rozboj w myśl § 173 ust. 2 lit. a cTrZ tylko wtedy, gdy jest to grupa zorganizowana, podczas gdy działanie w *spolčení* jest jedynie okolicznością obciążającą przy wymiarze kary za rozboj w typie podstawowym. Oczywiście jest, że jeżeli działanie w zorganizowanej grupie jest okolicznością kwalifikującą, jak to jest przy rozboju, to już nie może być ponownie brane pod uwagę jako okoliczność obciążająca przy wymiarze kary.

⁵⁵ J. Herczeg, (w:) O. Novotný, R. Vokoun, P. Šámal [a kolektiv], *Trestní právo...*, s. 96.

⁵⁶ F. Pury, (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník I. Obecná část. Komentář*, Praha 2012, s. 568–569.

Inaczej podszedł do tego ustawodawca słowacki, który w § 129 sITrZ zdefiniował na potrzeby stosowania kodeksu trzy pojęcia:

- zorganizowanej grupy (*organizovaná skupina*) jako związku (*spolčenie*) co najmniej 3 osób w celu popełnienia przestępstwa, z określonym podziałem zadań między poszczególnych członków grupy, której działania w konsekwencji odznaczają się planowością i skoordynowaniem, co zwiększa prawdopodobieństwo skutecznego popełnienia przestępstwa (§ 129 ust. 2 sITrZ); jak łatwo zauważyć, ustawodawca słowacki niemal dosłownie przejął koncepcję orzecznictwa i podniósł ją do rangi normy prawnej,

- zbrodniczej grupy (*zločinecká skupina*) jako posiadającą wewnętrzną strukturę grupę co najmniej 3 osób, która istnieje przez określony czas i działa skoordynowanie w celu popełnienia jednej lub więcej zbrodni (a także najpoważniejszych przestępstw korupcyjnych) w zamiarze bezpośredniego lub pośredniego pozyskania korzyści finansowych lub innych (§ 129 ust. 4 sITrZ),

- terrorystycznej grupy (*teroristická skupina*) jako posiadającą wewnętrzną strukturę grupę co najmniej 3 osób, która istnieje przez określony czas w celu popełniania przestępstw terrorystycznych (§ 129 ust. 5 sITrZ).

Grupy zbrodnicze i terrorystyczne ustawodawca słowacki ujął pod wspólnym pojęciem niebezpiecznego zgrupowania (*nebezpečné zoskupenie*) w § 141 sITrZ. Grupa zbrodnicza i terrorystyczna muszą mieć charakter trwały (choćby na określony czas) i posiadać wewnętrzną strukturę, czego ustawodawca nie wymaga od grupy zorganizowanej. Z tej różnicy wynikają istotne konsekwencje w odniesieniu do rozboju. Sam § 188 sITrZ nie wskazuje wprost na grupę zorganizowaną, ale w ust. 2 lit. c uznaje za okoliczność kwalifikującą popełnienie rozboju poważniejszym sposobem działania (*závažnejším spôsobom konania*), a to zbiorcze pojęcie zostało zdefiniowane w § 138 lit. a–j sITrZ. W tym przepisie pod lit. i znajduje się popełnienie przestępstwa (jakiegokolwiek) przez zorganizowaną grupę (*organizovanou skupinou*). Popełnienie rozboju w zorganizowanej grupie jest więc przestępstwem kwalifikowanym z § 188 ust. 2 lit. c sITrZ, zagrożonym pozbawieniem wolności od lat 7 do 12. Jeżeli jednak grupa ma charakter zbrodniczy lub terrorystyczny, to mamy do czynienia z *nebezpečným zoskupením* i kwalifikowanym typem rozboju z § 188 ust. 4 lit. c sITrZ zagrożonym niepomrotnie surowszą karą pozbawienia wolności od lat 15 do 25 lub dożywotnim pozbawieniem wolności.

TYP KWALIFIKOWANY Z UWAGI NA DZIAŁANIE Z BRONIĄ

Jak już wskazaliśmy, za rozbój kwalifikowany z § 188 ust. 2 lit. c sITrZ odpowiada ten, kto popełnia przestępstwo poważniejszym sposobem działania. Tylko niektóre z okoliczności wymienionych w § 138 sITrZ mogą odnosić się do rozboju. Na pewno nie ma zastosowania lit. d (przemoc lub groźba bezpośredniej

przemocy), bo to już jest znamieniem rozboju w typie podstawowym. Obok zorganizowanej grupy (§ 138 lit. i sTrZ), o czym już była mowa, wchodzi w rachubę działanie z bronią (§ 138 lit. a sTrZ), odrębnie zdefiniowane w § 122 ust. 3 sTrZ, według którego przestępstwo jest popełnione z bronią, jeżeli sprawca sam lub z jego świadomością któryś ze współsprawców użyje broni do ataku skierowanego na przełamanie lub uniemożliwienie oporu albo ma ją do takiego celu przy sobie; przez broń rozumie się, jeżeli z konkretnego przepisu nie wynika co innego, każdą rzecz, którą można uczynić atak na ciało efektywniejszym (*dôraznějším*). Przestępstwo jest popełnione z bronią także wtedy, kiedy sprawca użyje podobizny broni albo ma ją przy sobie z zamiarem, aby była postrzegana jako prawdziwa. Jest to definicja niezwykle szeroka i tak też pojęcie działania z bronią jest komentowane. Eduard Burda wywodzi, że bronią w tym znaczeniu może być każdy materialny przedmiot (np. kamień, pałka, łąska, strzykawka z igłą), żywa roślina (np. sadzonka drzewa), zwierzę (np. wyćwiczony pies, ale także np. jadowity wąż), energia, siła przyrody, którą człowiek włada, a poza tym, co oczywiście, broń w znaczeniu technicznym⁵⁷. Nie jest konieczne, aby sprawca użył broni, wystarczy, że ma ją przy sobie i gotów jest jej w razie potrzeby użyć. Przestępstwo jest popełnione z bronią także wtedy, gdy sprawca użyje podobizny broni lub broni niezdatnej do użytku, albo ma ją przy sobie z zamiarem, aby w razie potrzeby była traktowana tak jak prawdziwa⁵⁸.

TYP KWALIFIKOWANY Z UWAGI NA OSOBĘ POKRZYWDZONEGO

Za kwalifikowany rozbój z § 188 ust. 2 lit. d sTrZ odpowiada, kto popełnia przestępstwo na osobie chronionej (*na chráněnéj osobě*). Wyliczenie osób chronionych (na potrzeby stosowania wszystkich przepisów kodeksu) zawiera § 139 ust. 1 sTrZ, nakazując przez takie osoby rozumieć: dziecko (z § 127 ust. 1 sTrZ wiemy, że chodzi o osobę, która nie ukończyła 18 lat, chyba że zawarciem małżeństwa uzyskała pełnoletniość wcześniej), kobietę ciężarną, osobę bliską, osobę pozostającą pod opieką, osobę w podeszłym wieku (z § 127 ust. 3 sTrZ wiemy, że chodzi o osobę, która ukończyła 60 lat), osobę korzystającą z ochrony według prawa międzynarodowego, osobę chorą, funkcjonariusza publicznego lub osobę, która wykonuje swoje obowiązki nałożone na podstawie ustawy, świadka, biegłego lub tłumacza, pracownika ochrony zdrowia podejmującego działania w przypadku konieczności ochrony życia lub zdrowia. Przepis § 139 ust. 2

⁵⁷ E. Burda, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon. Všeobecná část'. Komentár – I. díl*, Praha 2010, s. 704.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 708–709.

wszakże zastrzega, że ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli przestępstwo nie było popełnione w związku z zawodem, stanem lub wiekiem osoby chronionej. Tę dość zagmatwaną myśl ustawodawcy Eduard Burda, kwestionujący zasadność takiego rozwiązania, ilustruje następującym zestawieniem: jeżeli sprawca poszukuje osoby w podeszłym wieku, licząc na to, że nie potrafi ona się bronić, to odpowiada za rozbój kwalifikowany z § 188 ust. 2 lit. d sTrZ, ale jeżeli sprawca czyha w parku z zamiarem dokonania rozboju na pierwszej osobie, która wyłoni się z ciemności, choćby nawet miał to być Bruce Lee, ale tą osobą okazała się 60-letnia kobieta, to odpowiada za rozbój w typie podstawowym z § 188 ust. 1 sTrZ, jeśli uczyniłby to samo, gdyby tą osobą był silny, wysportowany młodzieniec⁵⁹.

TYP KWALIFIKOWANY Z UWAGI NA MOTYW SPRAWCY

Za kwalifikowany rozbój z § 188 ust. 2 lit. e sTrZ odpowiada, kto popełnia przestępstwo ze szczególnego motywu (*z osobitného motívu*). Wyliczenie takich motywów (także na potrzeby stosowania wszystkich przepisów kodeksu) zawiera § 140 sTrZ, zaliczając do nich popełnienie przestępstwa: na zlecenie, z zemsty, w zamiarze ukrycia lub ułatwienia innego przestępstwa, w zamiarze popełnienia któregoś z przestępstw terroryzmu, z nienawiści narodowościowej, etnicznej lub innej, z motywem seksualnym. Eduard Burda powiada, że motywem rozboju jest zawsze chęć zawładnięcia cudzą rzeczą, ale jeżeli sprawca dokonuje rozboju akurat na osobie Żyda, bo nienawidzi Żydów, to możliwa jest kwalifikacja z § 188 ust. 2 lit. e sTrZ⁶⁰.

Wielce specyficzną okoliczność kwalifikującą rozbój zawiera § 173 ust. 2 lit. d čTrZ. Treść tego przepisu zmieniła się w porównaniu z brzmieniem pierwotnym, według którego odpowiadał, kto popełnił rozbój w zamiarze umożliwienia lub ułatwienia popełnienia przestępstwa zdrady ojczyzny (§ 309), zamachu terrorystycznego (§ 311) lub terroru (§ 312). W uzasadnieniu projektu kodeksu (*důvodová zpráva*) wskazano, że w zespole ustawowych znamion rozboju rozszerzono okoliczności kwalifikujące, a to przede wszystkim w nawiązaniu do popełniania przestępstw zdrady ojczyzny, zamachu terrorystycznego lub terroru, kiedy sprawcy planujący takie przestępstwo bardzo często pozyskują rozbojem broń, materiały wybuchowe, ale i pieniądze lub inne przedmioty, które następnie mają służyć lub służyć popełnieniu takiej szczególnie poważnej zbrodni⁶¹. Podczas

⁵⁹ E. Burda, (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zakon...*, I, s. 1059.

⁶⁰ *Ibidem*, s. 1061.

⁶¹ *Z důvodové zprávy*; za F. Novotným, (w:) F. Novotný [a kolektiv], *Trestní zákoník 2010...*, s. 305.

jednej z nowelizacji skreślono zdradę ojczyzny, pozostawiając w § 173 ust. 2 lit. d *čTrZ* przestępstwa terroru (§ 312) oraz dodając finansowanie terroryzmu (§ 312d) i grożenia terrorem (§ 312f).

W kodeksie słowackim nie ma dosłownego odpowiednika takiego przepisu, aczkolwiek jeśli zważyć, że § 188 ust. 2 lit. e *sTrZ* przewiduje typ kwalifikowany rozboju przez działanie ze szczególnego motywu, a w definicji szczególnego motywu znajduje się m.in. popełnienie przestępstwa w zamiarze popełnienia któregoś z przestępstw terrorystycznych (§ 140 lit. d *sTrZ*), można dopatrzeć się podobieństwa do § 173 ust. 2 lit. d *čTrZ*.

TYP KWALIFIKOWANY ROZBOJU W POLSKIM PRAWIE

W Polsce mamy typ kwalifikowany rozboju tylko jednego stopnia, został on zawarty w art. 280 § 2 k.k. i wyodrębniony przy użyciu kryterium stosowania przez sprawcę określonych środków lub sposobów ataku na pokrzywdzonego: posłużenia się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym, działania w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub działania wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem.

W odróżnieniu od regulacji czeskiej i słowackiej wysokość wyrządzonej szkody nie wpływa na kwalifikację karną. Polskie prawo nie przewiduje także typu kwalifikowanego rozboju z uwagi na działanie w zorganizowanej grupie przestępczej lub w związku z terroryzmem. Jednakże do rozboju, tak samo jak i do innych przestępstw, będzie miało zastosowanie obostrzenie kary przewidziane w części ogólnej kodeksu karnego w art. 65 k.k., który nakazuje stosować wymiar kary przewidziany dla multirecydywistów również wobec osób, które z popełnienia przestępstwa uczyniły sobie stałe źródło dochodu, popełniły przestępstwo, działając w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnienie przestępstwa lub popełniły przestępstwo o charakterze terrorystycznym. Zatem sprawcy rozboju typu podstawowego (art. 280 § 1 k.k.), który przestępstwo to popełni, działając w grupie przestępczej albo jako przestępstwo terrorystyczne w rozumieniu art. 115 § 20 k.k., będzie groziła kara od 2 lat i 1 miesiąca do 18 lat⁶² pozbawienia wolności. Natomiast za rozbój typu kwalifikowanego popełniony w takich warunkach grozi kara pozbawienia wolności od 3 lat i 1 miesiąca do 15 lat. Brak podwyższenia górnej granicy związany jest z tym, że art. 280 § 2 k.k. jest zbrodnią (zob. art. 64 § 3 k.k.). Zatem w Polsce osobie, która popełnia rozbój typu kwalifikowanego w warunkach wskazanych w art. 64

⁶² Górna granica wskazana w art. 280 § 1 k.k. to 12 lat, zatem górna granica zwiększona o połowę, czyli 6 lat, daje lat 18.

lub 65 k.k., grozi kara maksymalna mniejsza niż w przypadku, gdy w takich okolicznościach dokona się rozboju typu podstawowego. Jest to niewątpliwie rozwiązanie nielogiczne, będące skutkiem dokonanej kilka lat temu nowelizacji kodeksu karnego⁶³, w wyniku której wprowadzono przy obostrzeniu możliwość wymierzania kary pozbawienia wolności do lat 20, zamiast pierwotnie wskazanej granicy 15 lat, a pozostawiono wyłączenie możliwości stosowania obostrzenia wobec sprawców zbrodni.

Podobnie jak w sTrZ, także w polskim kodeksie karnym stosowanie broni stanowi typ kwalifikowany rozboju. Jednakże w odróżnieniu od rozwiązań słowackich w polskim przepisie mowa jest nie o jakiegokolwiek broni, ale o broni palnej, nożu lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiocie. Polskie ujęcie jest zatem węższe, bowiem surowszą odpowiedzialność będzie powodowało posłużenie się tylko niektórymi przedmiotami, które czynią atak skuteczniejszym. Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów⁶⁴ wskazał, że jako broń palną na gruncie art. 280 § 2 k.k. rozumie się również broń gazową. Ponadto do zakwalifikowania czynu z tego przepisu nie wymaga się, aby broń była nabita⁶⁵, ale musi być prawdziwa (nie może być to atrapa, straszak)⁶⁶ i sprawna na tyle, aby można było oddać z niej strzał⁶⁷. Tymczasem, jak już wyżej wskazaliśmy, na Słowacji typ kwalifikowany rozboju przypisuje się również osobie działającej z imitacją broni.

W Polsce pojęcie „inny podobnie niebezpieczny przedmiot” rozumiane jest jako posiadanie przez to narzędzie właściwości sprawiających, że jego normalne wykorzystanie zagraża życiu lub zdrowiu człowieka⁶⁸, powoduje realne zagrożenie w stopniu odpowiadającym użyciu broni palnej lub noża⁶⁹. Muszą być to zatem takie przedmioty, które są niebezpieczne z uwagi na ich konstrukcję lub właściwości, a nie sposób użycia⁷⁰. Jak wyżej zaznaczyliśmy, w doktrynie słowackiej wskazuje się jako przykłady broni w rozumieniu § 188 ust. 2 lit. c w zw. z § 138 lit. a sTrZ pałkę czy łąso. Natomiast w polskiej judykaturze przyjmuje się, że pałka teleskopowa nie jest niebezpiecznym narzędziem w rozumieniu

⁶³ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396), która weszła w życie 1 lipca 2015 r.

⁶⁴ Uchwała z dnia 29 stycznia 2004 r., I KZP 39/03.

⁶⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2002 r., II KKN 373/00; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 października 2001 r., II AKa 338/01. Odmienny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 1975 r., III KR 235/74.

⁶⁶ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 sierpnia 2001 r., II AKz 515/01.

⁶⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2016 r., II AKa 422/15.

⁶⁸ Np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lipca 2019 r., II AKa 79/19.

⁶⁹ Np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2003 r., I KZP 13/03; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 listopada 2012 r., II AKa 274/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 października 2013 r., II AKa 238/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 6 września 2005 r., II AKa 170/05; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 30 marca 1999 r., II AKa 65/99.

⁷⁰ Np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 25 czerwca 2006 r., II AKa 244/06, i z dnia 18 lipca 2001 r., II AKa 157/02.

art. 280 § 2 k.k.⁷¹, podobnie jak policyjna pałka typu tomfa⁷². W przypadku drewnianych pałek polskie sądy dokonują ich indywidualnej oceny – czy była lekka, miała metalowe elementy, ostre zakończenie⁷³.

Do niebezpiecznych przedmiotów na gruncie art. 280 § 2 k.k. zaliczono nogę od stołu wykonaną z twardego, litego drewna o kształcie stożka i zakończoną wkręconym stalowym elementem⁷⁴, deskę z wbitym 5-centymetrowym gwoździem, ostrym końcem wystającym z deski⁷⁵, kije bejsbolowe⁷⁶ i ich imitacje⁷⁷. Ale za taki nie uznano drewnianej pałki o połowę mniejszej od kija bejsbolowego i znacznie od niego lżejszej⁷⁸. W doktrynie przyjęto, że niebezpiecznym narzędziem w rozumieniu art. 280 § 2 k.k. nie jest sznur⁷⁹, a w orzecznictwie uznano, że cechy tej nie posiada linka z tworzywa sztucznego⁸⁰. Jednakże duszenie ofiary sznurkiem, paskiem itp. będzie stanowiło typ kwalifikowany rozboju z uwagi na działanie sprawcy „w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu”⁸¹.

W odróżnieniu od uregulowań słowackich, w prawie czeskim i polskim nie wyróżniono typu kwalifikowanego rozboju z uwagi na osobę pokrzywdzonego. W polskiej judykaturze wyrażono jednak pogląd, że fakt, iż pokrzywdzonym była osoba starsza i schorowana, jest jedną z okoliczności przemawiających przeciwko przyjęciu kwalifikacji jako wypadku mniejszej wagi⁸².

Polskie prawo, w przeciwieństwie do czeskiego i słowackiego nie wprowadza typu kwalifikowanego z uwagi na spowodowanie śmierci lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Wywołanie takich skutków u pokrzywdzonego będzie powodowało zastosowanie kwalifikacji kumulatywnej na podstawie art. 11 § 2 k.k.⁸³ i wymierzenie kary na podstawie przepisu surowszego zgodnie z art. 11 § 3 k.k.

⁷¹ Np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 czerwca 2006 r., II AKz 185/06; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 października 2019 r., II AKa 382/19; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lipca 2019 r., II AKa 79/19.

⁷² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 sierpnia 2008 r., II AKa 115/08; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 stycznia 2010 r., II AKa 260/09. Odmienne przyjął Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 20 stycznia 2000 r., II AKa 340/99, wskazując na jej podobieństwo do kija bejsbolowego.

⁷³ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 listopada 2013 r., II AKa 259/13.

⁷⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 czerwca 2007 r., II AKa 173/07.

⁷⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 8 marca 2004 r., II AKa 36/04.

⁷⁶ Np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 marca 2006 r., II AKa 45/06; wyroki Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 stycznia 1997 r., II AKa 292/96, oraz z dnia 14 stycznia 1999 r., II AKa 210/98.

⁷⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 października 2001 r., II AKa 354/01.

⁷⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 24 stycznia 2008 r., II AKa 312/07.

⁷⁹ B. Michalski, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 222–316*, Legalis/el. 2010, komentarz do art. 280, nb 165.

⁸⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2 grudnia 1993 r., II AKr 174/93.

⁸¹ B. Michalski, (w:) R. Zawłocki (red.), *System Prawa Karnego. Tom 9. Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarcze*, Warszawa 2011, s. 201.

⁸² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 października 2013 r., II AKa 179/13.

⁸³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1973 r., V KRN 23/73.

W przypadku zatem, gdy stosując przemoc, sprawca umyślnie doprowadził do uszczerbku na zdrowiu w wyniku czego doszło do śmierci ofiary, która zamiarem objęta nie była, należy przyjąć kwalifikację z art. 280 § 1 lub 2 k.k. w zb. z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 1 lub 2 k.k. i wymierzyć karę w granicach wskazanych w art. 156 § 3 k.k., tj. pozbawienia wolności od 5 do 15 lat, kary 25 lat albo dożywotniego pozbawienia wolności. W przypadku gdy doszło do nieumyślnego spowodowania śmierci, ale nie można przypisać sprawcy umyślności co do ciężkiego uszkodzenia ciała, czyn zostanie zakwalifikowany z art. 280 k.k. w zb. z art. 155 k.k., a kara wymierzona na podstawie właściwego paragrafu art. 280 k.k.⁸⁴. W takim przypadku nie będzie więc możliwości wymierzenia kary surowszej niż przewidziana w przepisie statującym rozbój.

Należy jednak zwrócić uwagę, że w polskim uregulowaniu rozboju przewidziano typ kwalifikowany z uwagi na działanie sprawcy w sposób bezpośrednio zagrażający życiu. Przy czym do takiej kwalifikacji wystarcza spowodowanie takiego niebezpieczeństwa dla jednej osoby, w przeciwieństwie do § 188 ust. 2 lit. a sTrZ, który wymaga zagrożenia dla większej ilości osób. Jednakże w Polsce, w przeciwieństwie do rozwiązań słowackich, do przyjęcia typu kwalifikowanego nie wystarcza spowodowanie niebezpieczeństwa dla zdrowia⁸⁵.

SANKCJA

Na koniec przyjrzyjmy się karom przewidzianym za dokonanie rozboju w Czechach i na Słowacji oraz w Polsce. Już zwróciliśmy uwagę, że ustawodawca czeski i słowacki wprowadza więcej typów kwalifikowanych niż polski. Tym samym regulacja rozboju u obu naszych południowych sąsiadów jest bardziej kazuistyczna. Wpływa to także na sankcje zawarte w przepisach. Typ podstawowy w Czechach i na Słowacji przewiduje zatem niższą górną granicę kary pozbawienia wolności niż art. 280 § 1 k.k., a typy kwalifikowane mają znacznie wyższą dolną granicę kary.

Bardzo duża różnica co do możliwości wymiaru kary występuje w przypadku, gdy sprawca rozboju nieumyślnie spowoduje śmierć innej osoby. W takim przypadku na mocy § 188 ust. 3 lit. a sTrZ zagrożenie karą pozbawienia wolności wynosi od 10 do 15 lat (w przypadku większej liczby osób od 15 do 25 lat albo dożywotnie pozbawienie wolności), a na podstawie § 173 ust. 4 cTrZ od 10 do 18 lat pozbawienia wolności. Odpowiedzialność za taki czyn na gruncie prawa polskiego jest zależna od tego, czy skutek śmiertelny będzie wynikiem umyślnego

⁸⁴ Zob. stan faktyczny ze sprawy rozpatrywanej przez Sąd Okręgowy w Poznaniu – wyrok z dnia 9 czerwca 2020 r., III K 446/19.

⁸⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 października 2002 r., II AKa 281/02.

ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. W takim wypadku sprawcy będzie groziła kara przewidziana w art. 156 § 3 k.k. (maksymalnie kara dożywotniego pozbawienia wolności niezależnie od liczby zmarłych osób)⁸⁶. Jeżeli jednak sprawcy nie będzie można przypisać umyślności w zakresie ciężkiego uszkodzenia ciała, pozostanie jedynie kwalifikacja z art. 155 k.k., który to przepis przewiduje znacznie niższą karę niż art. 280 k.k., zatem na podstawie art. 11 § 3 k.k. kara będzie wymierzona w granicach wskazanych w przepisie statuującym rozbój.

PRZESTĘPSTWO NIEZAWIADOMIENIA O ROZBOJU

Ustawodawca czeski uznaje rozbój we wszystkich wariantach za zbrodnię szczególnie poważną, ustawodawca słowacki za zbrodnię w typie podstawowym i typach kwalifikowanych pierwszego stopnia, a za zbrodnię szczególnie poważną w typach kwalifikowanych drugiego i trzeciego stopnia. Z tym wiąże się odpowiedzialność za niezawiadomienie o rozboju. I tak, przestępstwa z § 367 ust. 1 *čTrZ* dopuszcza się, kto uzyska wiarygodną wiadomość, że ktoś inny przygotowuje lub popełnia przestępstwo m.in. rozboju (§ 173) i nie przekaze odpowiedniej informacji właściwemu organowi, za co grozi mu kara pozbawienia wolności do lat 3. Przestępstwa z § 340 *slTrZ* dopuszcza się, kto mając wiarygodną informację, że kto inny popełnił zbrodnię zagrożoną karą pozbawienia wolności z górną granicą co najmniej 10 lat (tu mieszczą się wszystkie kwalifikowane typy rozboju), za co grozi kara pozbawienia wolności do lat 3. Tak samo odpowiada ten, kto nie zawiadomi właściwego organu, mając wiarygodną wiadomość, że ktoś inny przygotowuje popełnienie lub popełnia takie przestępstwo (§ 341 *slTrZ*). Oba kodeksy przewidują okoliczności, w których sprawca mimo niezawiadomienia – przestępstwa nie popełnia.

W Polsce grupa przestępstw objęta prawnym obowiązkiem zawiadomienia organów ścigania pod rygorem odpowiedzialności karnej w przypadku zaniechania jest bardzo wąska. Art. 240 k.k. nie wymienia rozboju, zatem w naszym kraju nie grozi kara za niezawiadomienie o usiłowaniu lub dokonaniu rozboju.

⁸⁶ Warto w tym miejscu zauważyć, że polskie prawo obecnie przewiduje surowszą karę za czyn z art. 156 § 3 k.k. niż prawo czeskie i słowackie za zabójstwo w typie podstawowym (§ 140 ust. 1 *čTrZ* przewiduje karę od 10 do 18 lat pozbawienia wolności, a za zabójstwo z premedytacją – § 140 ust. 2 *čTrZ* – karę od 12 do 20 lat pozbawienia wolności, natomiast § 144 ust. 1 *slTrZ* karę od 20 do 25 lat pozbawienia wolności).

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSOBY PRAWNEJ ZA ROZBÓJ

Zarówno czeski, jak i słowacki system prawny przewidują odpowiedzialność karną osób prawnych. Jako pierwsza wprowadziła ją Republika Czeska ustawą z dnia 27 października 2011 r. o odpowiedzialności karnej osób prawnych i postępowaniu przeciwko nim⁸⁷. W wersji pierwotnej ustawodawca czeski przyjął zasadę tzw. delimitacji pozytywnej, wskazując w § 7, za jakie przestępstwa popełnione przez osobę fizyczną pozostającą w odpowiedniej relacji do osoby prawnej może odpowiadać także sama osoba prawna. W tym przepisie nie było rozboju. W 2016 r. ustawodawca czeski znowelizował tę ustawę, przechodząc do zasady tzw. delimitacji negatywnej przez wskazanie w zmienionym § 7, za jakie przestępstwa osoba prawna nie odpowiada. Nie ma w nim przestępstwa rozboju z § 173 *čTrZ*, co oznacza, że jeżeli osoba fizyczna dopuszczająca się rozboju pozostaje w określonej ustawą relacji do osoby prawnej, to osoba prawna odpowiada, jeżeli są spełnione szczegółowo uregulowane w tej ustawie przesłanki odpowiedzialności osoby prawnej.

Po kilku latach⁸⁸ także ustawodawca słowacki zdecydował się ustawą z dnia 13 listopada 2015 r. o odpowiedzialności karnej osób prawnych⁸⁹ wprowadzić tę instytucję do słowackiego systemu prawnego. Ustawodawca przyjął zasadę tzw. delimitacji pozytywnej, wskazując w § 3, za jakie przestępstwa odpowiada osoba prawna. Nie ma wśród nich przestępstwa rozboju (§ 188 *sTrZ*), a zatem osoba prawna nie odpowiada za rozbój popełniony przez osobę fizyczną pozostającą w odpowiedniej relacji z osobą prawną.

W Polsce odpowiedzialność podmiotów zbiorowych reguluje ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary⁹⁰, która w art. 16 enumeratywnie wskazuje, za które przestępstwa popełnione przez osobę fizyczną powiązaną z podmiotem zbiorowym możliwe jest ukaranie podmiotu zbiorowego. W katalogu tym nie wymieniono rozboju⁹¹. W związku z tym w Polsce odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za rozbój nie jest możliwa.

⁸⁷ Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁸⁸ Warto zauważyć, że rządowy projekt słowackiego kodeksu karnego skierowany w 2004 r. do parlamentu przewidywał wprowadzenie odpowiedzialności karnej osób prawnych, ale ten pomysł nie znalazł uznania ustawodawcy; zob. D. Mašl'anyová, (w:) J. Ivor [a kolektiv], *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, Bratislava 2006, s. 125.

⁸⁹ Zákon č. 91/2016 Z.z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb.

⁹⁰ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 358; dalej: u.o.p.z.

⁹¹ Wśród przestępstw przeciwko mieniu w ustawie tej wymieniono jedynie oszustwo klasyczne – 286 k.k., oszustwo komputerowe – 287 k.k. oraz paserstwa – art. 291–293 k.k. (por. art. 16 ust. 1 pkt 6 u.o.p.z.).

PODSUMOWANIE

W niniejszym opracowaniu staraliśmy się pokazać, jak duże są odmienności między tym, co nazywane jest rozbojem w prawie polskim, czeskim i słowackim. Ustawodawca czeski i słowacki wzorem TrZ 1961 istotą rozboju czyni nie zabór rzeczy, a stosowanie przemocy w tym celu, co powoduje, że dokonanie następuje jeszcze przed zawładnięciem rzeczą. W Polsce już od kodeksu karnego z 1932 r.⁹² (art. 259), poprzez kodeks z 1969 r.⁹³ (art. 210), po art. 280 obecnego kodeksu karnego dokonanie rozboju następuje dopiero wraz z zaborem cudzej rzeczy. Zatem to, co jest dokonaniem rozboju w Czechach i na Słowacji, w Polsce jest tylko usiłowaniem. Na przykładzie kazusu zaczerpniętego z czeskiego piśmiennictwa staraliśmy się pokazać, jak różnica ta może wpływać na wysokość grożącej kary w tych trzech państwach, w sytuacji, gdy osoba po zastosowaniu przemocy rezygnuje z zaboru rzeczy.

Typy podstawowe w czeskim i słowackim kodeksie karnym są do siebie bardzo zbliżone, gdyż wprost nawiązują do regulacji rozboju zawartej w TrZ 1961. Jednakże w obu tych krajach typy kwalifikowane bardzo się różnią zarówno co do okoliczności kwalifikujących, jak i co do wysokości grożącej kary.

Polski przepis statuujący rozbój jest mniej kazuistyczny niż rozwiązania czeskie i słowackie, które przewidują kilkustopniowe typy kwalifikowane. Dzięki temu sędzia polski ma większą sferę uznania co do wyboru wysokości kary.

REFERENCES

- Burda E., (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár – I. diel*, Praha 2010
- Gałązka M., (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015
- Hanausek T., *Przemoc jako forma działania przestępnego*, Kraków 1966
- Herczeg J., (w:) O. Novotný, R. Vokoun, P. Šámal [a kolektiv], *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*, Praha 2010
- Ivor J. [a kolektiv], *Trestné právo hmotné. Všeobecná část*, Bratislava 2006
- Jelínek J., (w:) J. Jelínek [a kolektiv], *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*, Praha 2013
- Jelínek J., Sovák Z., *Trestní zákon a trestní řád. Poznamkové vydání s judikaturou*, Praha 2002

⁹² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 60, poz. 571).

⁹³ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 13, poz. 94).

- Kardas P., Dąbrowska-Kardas M., (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363*, Warszawa 2016
- Kolesár J., (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár – I. diel*, Praha 2010
- Malý K. [a kolektiv autorů], *Dějiny českého a česko-slovenského práva do roku 1945*, Praha 2005
- Mašl'anyová D., (w:) D. Mašl'anyová [a kolektiv], *Trestné právo hmotné*, Plzeň 2011
- Mašl'anyová D., (w:) J. Ivor [a kolektiv], *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, Bratislava 2006
- Mašl'anyová D., (w:) J. Ivor [a kolektiv], *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*, Bratislava 2006
- Michalski B., (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 222–316*, Legalis/el. 2010
- Michalski B., (w:) R. Zawłocki (red.), *System Prawa Karnego. Tom 9. Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarcze*, Warszawa 2011
- Novotný F., (w:) F. Novotný [a kolektiv], *Trestní zákoník 2010. Stav k 1.4.2010. Komentář, judikatura, důvodová zpráva*, Praha 2010
- Oczkowski T., (w:) R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015
- Púry F., (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník I. Obecná část. Komentář*, Praha 2012
- Šámal P., (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník I. Obecná část. Komentář*, Praha 2012
- Šámal P., (w:) P. Šámal [a kolektiv], *Trestní zákoník II. Zvláštní část. Komentář*, Praha 2012
- Solnař V. (red.), *Československé trestní právo. Svazek I. Obecná část*, Praha 1969
- Stiffel H., (w:) O. Samaš, H. Stiffel, P. Toman, *Trestný zákon. Stručný komentár*, Bratislava 2006
- Tobiašová L., (w:) E. Burda, J. Čentěš, J. Kolesár, J. Záhora [a kolektiv], *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár – II. diel*, Praha 2011
- Vojaček L. Schelle K., Knoll V., *České právní dějiny*, Plzeň 2010
- Wiatrowski P., *Znamiona rozboju kwalifikowanego*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 4
- Wilk L., (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 222–316*, Warszawa 2013